తెల్లవారింది

"విజయా, ... విజ్జీ!" పోర్టికోలో జీపుదిగి బూట్లు టకటకలాడించు, కుంటూ హడావిడిగా లోపలికి వచ్చాడు మేజర్ శ్రీధర్.

బెడ్‌రూములో బేబికి డ్రస్సుచేస్తున్న విజయ "ఏమిటనట్టు" చూసింది.

"నీకో న్యూస్ యివాళ!" బేబి బుగ్గమీద పాట్‌చేస్తూ అన్నాడు శ్రీధర్.

"ఏమిటా న్యూస్! ఎవరైనా డిన్నరుకి పిల్చారా? మీ రెవరినైనా పార్టీకి ఆహ్వానించారా? లేక మీ వోల్డుమాన్ మారాడా?" వేళాకోళంగా అడిగింది విజయ.

శ్రీధర్ దృష్టిలో ప్రతీదీ వో పెద్ద వార్తే! తోటి ఆఫీసరుకి బదిలీ అవుతే అదో న్యూస్. ఎవరైనా పార్టీకి ఆహ్వానిస్తే అదోవార్త, పై అధికారి మారితే వార్త. యిలాంటి వార్తలన్నీ వినడం అలవాటయిన విజయ మామూలు ధోరణిలో వేళాకోళం చేసింది.

శ్రీధర్ కూడ నవ్వేస్తూ "నీ కంతా వేళాకోళంగా వుంది గాని యీ మారు అలాంటిదేం కాదు. చెప్పుకో చూద్దాం." మంచంమీద కూర్చుని బూటు లేసులు విప్పసాగాడు.

"ఏమిటబ్బా అంత గొప్ప న్యూస్!" ఆశ్చర్యం అభినయించింది విజయ.

"నీ వూహించలేవులే!" భార్యవంక నవ్వుతూ చూశాడు.

యీ సారి విజయ కళ్ళలో కుతూహలం కనిపించింది. "ఏమిటది? చెప్పండి త్వరగా, ప్లీజ్!" ఆత్రుతగా చూపింది.

"వింటే యిందాకటి వేళాకోళం అంతా ఏమవుతుందీ మరి!" తాపీగా బెల్టు, బెల్టు వూడదీయసాగాడు.

ఒక్కసారి విజయ ముఖంలో రంగులు మారాయి. ఆందోళనగా, "చెప్పండి త్వరగా, ఏమిటయింది? అందరూ బాగున్నారా? టెలిగ్రాం ఏదన్నా వచ్చిందా?" అడిగింది.

"అలాంటిదేంకాదు!" నవ్వాడు శ్రీధర్.

"ఏమిటీ సస్పెన్స్! చెప్పకూడదా త్వరగా?" చికాకు పడింది విజయ.

"ఎందు కంత గాభరా, ఏంలేదు విజ్జీ. అనుకున్నదే. ఏక్షణాన్నయినా రావచ్చునని అనుకుంటున్నదే, అదే, తెలుసుగా పాకిస్థాన్‌తోయుద్ధం, మా యూనిట్ రెండు రోజుల్లో ఫ్రంట్‌కి బయలుదేరాలని ఆర్డర్సువచ్చాయి. ఎల్లుండి స్పెషల్ ట్రైన్ బయలు దేరుతుంది.

చెపుతున్న శ్రీధర్ హఠాత్తుగా విజయ ముఖంచూసి ఆగిపోయాడు. విజయ చేతిలోని పౌడరు పఫ్ జారిపోయింది. నిర్ఘాంతపోయినట్లు చూస్తున్న విజయ భుజంమీద చెయ్యివేసి కదిపాడు శ్రీధర్.

"మీరు.... మీరూ వెళ్ళాలా?" అదో లోకంలోంచి లాగా వెర్రిగా చూస్తూ అడిగింది.

"ఏమిటా వెర్రి ప్రశ్న. విజ్జీ, ఆర్మీ ఆఫీసరు భార్యవయుండీ"

"వారం రోజులనించి, పేపరు, రేడియో వార్తలు వింటూ నేను

దిగులు పడుతూనే ఉన్నాను, చివరికి అనుకున్నంతా" ఆమె గొంతు తడబడింది.

"నీ కేమైనా పిచ్చా ఏమిటి, ఇందులో యింత దిగులు, బాధ, ఆశ్చర్యం ఏముంది చెప్పు. యిన్నాళ్ళు యీ యూనిఫారం ధరించింది, అవసరం వచ్చినప్పుడు దేశానికి ఉపయోగపడాలనేగా! యిలా దేశంకోశం పిలవబడ్డందుకు నిజంగా గర్వపడాలి, యీ నాటికి దేశానికి నేనూ ఏ కొద్దిగానైనా సేవచేయగలుగుతున్నానని గర్విస్తున్నాను!"

"భారతమాత, దేశసేవ, దేశరక్షణ ఆ మాటలన్నీ నాకూవచ్చు, అయినా ఏమిటో మీరు వెళ్ళాల్సిరాదనుకున్నాను, రాకూడదని దేముడిని ప్రార్థించాను" కళ్ళలో తిరుగుతున్న నీరు దాచుకోడానికి శ్రీధర్ గుండెల్లో మొగం దాచుకుంది.

"ఏమిటిది, సిల్లీ! ఎందుకంత బెంగ చెప్పు! ఏమయింది యిప్పుడు? అంత బాధపడడానికి, వెళ్ళినవారందరూ చనిపోతారా? ప్రతీవాడికీ తల్లి, దండ్రి, భార్య, పిల్లలు ఉండనేఉంటారు! ఎవరి క్షేమం వాళ్ళు చూసుకుంటే యింక దేశం గతేంకాను!" లాలనగా అంటూ విజయ తల నిమిరాడు.

"ఎల్లుండే వెళ్ళాలా? యింత త్వరగా?" తడి కళ్ళతో భారంగా అడిగింది.

"ఇది మరీ బాగుంది! 'మా శ్రీమతి యిప్పుడప్పుడే వెళ్ళద్దంది, నాలుగు రోజులు ఆగు, తర్వాతయుద్ధంచేద్దాం' అంటే అయూబ్‌ఖాన్ ఆగుతాడేమిటి?"

"మీరలా హాస్యంగా మాట్లాడకండి! దేనికైన మితి వుంటుంది!" రోషంగా చూసింది విజయ.

"నీ బాధ నా కర్థమవుతుంది, డార్లింగ్. నీ కన్నా ఎక్కువ బాధ నాదంటే నమ్మవేమో! నిన్నిలా, యింత త్వరలో ఈ పసివాళ్ళను వదలి వెళ్ళడంఅంటే నా కేం సర్దాగా వుంటుందా చెప్పు!"

"ఎలా వుంటాను? ఎన్నాళ్ళు? ఏమీటో అంతా భయంగా ఉంది"

"ఏమిటి విజయా, నే నంత బాధ్యతా రహితంగా నిన్నూ, పిల్లలని ఉన్నపాటున వదిలి వెళ్ళిపోతాననుకున్నావా? ఆఫీసునుంచే మీ నాన్నగారికి వైరిచ్చాను, బహుశా నే వెళ్ళే లోపలే ఆయనవచ్చి తీసుకు వెడతారు"

విజయ కేం చెప్పాలో, ఎలా చెప్పాలో అంతుచిక్కలేదు.

ఆడుకుంటున్న నాలుగేళ్ళ బాబి పరిగెత్తుకు వచ్చాడు. "డాడీ, డాడీ, రాము అంటున్నాడు, మీరు యుద్దానికి వెళ్తారుట! నేను వచ్చి అందరిని యిలా ఢాం ఢాం అంటూ చంపేస్తాను!" టాయ్ పిస్తోలుతో ముద్దు ముద్దుగా అన్న కొడుకు మాటలకి మురిసిపోయాడు శ్రీధర్.

"షెబాష్! నేను ముందు వెళ్ళి వాళ్ళందరిని పట్టుకుని చెట్టుకు కట్టేసి ఉంచుతాను. అప్పుడు నువ్వొచ్చి వాళ్ళని కాల్చేద్దుగాని అంత దాకా అమ్మ దగ్గిర వుండి, బుద్దిగా అమ్మ చెప్పినట్టు వింటే వచ్చేటప్పుడు బోలెడు బొమ్మలు, చాకలెట్లు తెస్తాను, ఏం?" బాబుని ఎత్తుకుని ముద్దు పెట్టుకుంటూ అన్నాడు.

"వాణ్ణి దించండి. బట్టలు పాడవుతాయి!" విజయ అంది.

"వాడేంచేసినా, యీవాళా రేపేగా, ఉండనియ్యి. ఫరవాలేదు"

విజయ కామాటలు బాణాల్లాగ తగిలాయి. గిరుక్కున వెనక్కిదిరిగి గది లోంచి వెళ్ళిపోయింది. బట్టలు మార్చుకుని కాఫీకప్పు అందుకుంటూ విజయ ముఖంలాకి చూశాడు శ్రీధర్,

"అలా వున్నావేం విజ్జీ, యింతలోనే ఏమయింది? యీ రెండు రోజులయినా కాస్త సర్దాగావుందాం. ఆ తర్వాత ఏమవుతుందో, మళ్ళా ఎప్పటికో"

విజయ చప్పున శ్రీధర్ నోరుమూసి చురుకుగా చూసింది. "ఎందు కలాంటి మాటలు అంటారు: అసలే నా మనసు బాగులేదు"

"సిల్లీ విజ్జీ, యింతలోనే నా కేదో అయిపోయినట్టు బాధపడతావేం,

నా కేం అవదు. నిక్షేపంగా తిరిగివస్తాను, ఎవడికైన సరే, చావన్నది ఒక్కసారే వస్తుంది. అది రావల్సినప్పుడు యింట్లో పడుకున్నా రాకమానదు"

"చాల్లెండి! ఆ మాత్రం వేదాంతం నాకూ వచ్చు"

"అయితే యింకెందుకు విచారం! పద అలా సర్దాగా తిరిగి వద్దాం"

ఆ రాత్రి పది గంటలవరకు, పిచ్చెత్తి నట్టుగా భార్యా పిల్లల్ని కార్లో వూరంతా తిప్పాడు. బట్టలు, బొమ్మలు, పుస్తకాలు, బిస్కట్లు.... విజయ వారిస్తున్నా వినకుండా కనిపించినవన్నీ ఏమేమో కొన్నాడు, "ఇంక యిదే ఆఖరి సారేమో" అన్నా ఎరుక యిద్దర్నీ వేదిస్తోంది. యింటికి తిరిగి వచ్చాక బయటికి వెలిబుచ్చలేని వేదనతో జయ నిర్లిప్తంగా చూస్తూంటే, తనే స్వయంగా బాబికి, బేబికి తినిపించి కథలు చెప్పి నిద్రపోగొట్టాడు.

ఏక్టివ్ సర్వీసులో పాల్గొనడం శ్రీధర్ కిదే మొదటిసారి. చైనా దురాక్రమణ జరిగినపుడు అతను దూరంగా వుండిపోయాడు. అప్పుడో విధంగా యేదో అవకాశం చేయిజారిపోయినట్టుగా నిరుత్సాహపడ్డాడు. ఈ నాటికి దేశంకోసం వినియోగపడుతున్నానన్న ఆవేశం, క్రొత్త ఉత్సాహాన్ని కలిగిస్తోంది.

కాని విజయని చూస్తూంటే, ఆమె పడే ఆరాటం తల్చుకుంటే-అసలతను సైన్యంలో జేరడం పొరపాటనిపిస్తూంది. తనయెడ ఆమె ప్రేమాభిమానాలు అతనికి తెలుసు. తనకేమయినా అయితే ఆమె యేమవుతుందో! ఆ ఆలోచన భరించలేకపోయాడు శ్రీధర్. పిల్లలు బొత్తిగా పసివాళ్ళు! తన కెన్నో బాధ్యతలున్నాయి. వీటన్నిటిని మించింది ఉద్యోగ బాధ్యత! దేశం కోసం తన కర్తవ్యం!

అతని మనసు రకరకాల అనుభూతుల మధ్య నలిగిపోసాగింది. తుఫానునాటి సముద్రంలా అలజడ రేగడమే కాని నివృత్తి అంటూ కన పడదు. తను చెయ్యాల్సింది, చేయగలిగింది ఒక్కటే. దేశం కోసం సైన్యంలో చేరిననాడు చేసిన ప్రమాణం, తన ప్రాణాలకి, స్వప్రయోజనా

లకి లెక్కచేయకుండా విధి నిర్వర్తిస్తానన్న దొక్కటే అతనికి బాట చూపింది.

అనుకున్న రోజు వచ్చింది. శ్రీధర్, విజయ పిల్లలతో స్టేషనుకి బయలుదేరేసరికి ప్లాట్‌ఫాం అంతా కోలాహలంగా వుంది. యూనిఫారాల్లో ఆఫీసర్లు, జవానులు అటు యిటు తిరుగుతున్నారు. వాళ్ళ నడకలో, మాటల్లో ఒక హుందా, విశ్వాసం ఒక ఉన్నత లక్ష్యానికి కట్టుబడ్డామన్న గర్వం, అటో యిటో నన్న నిర్లక్ష్యంతోకూడిన సాహసం కనబడుతున్నాయి, వాళ్ళని సాగనంపడానికి వచ్చిన తల్లిదండ్రులు, భార్యాబిడ్డలే కాకుండా. ఇంకా వూర్లో యెందరో జనంతో ప్లాట్‌ఫాం అంతా కిటకిటలాడుతూంది. "భారత్ జిందాబాద్", భారత్‌కే బహదూర్ జవాన్ జిందాబాద్", "ఇండియన్ ఆర్మీ జీతేగా!" లాంటి రకరకాల నినాదాలు మిన్నుముట్టుతున్నాయి. కొంతమంది పూలగుత్తులు, ఎర్ర గులాబిలు ఆఫీసర్లకి, జవాన్లకి అందించారు మరి కొందరు బుట్టలకొద్దీ పూలరేకులు జవాన్లు కూర్చున్న బోగీల నిండా విరజిమ్మారు. కొందరు స్త్రీలు ఆఫీసర్ల నుదుట తిలకందిద్ది హారతులిచ్చారు. వూర్లో పెద్దమనుష్యులు కోరిక, పట్టుదల కలిసిన గంభీర కంఠాలతో ఆఫీసర్లతో చేతులు కలిపి 'విష్‌యూ సక్సెస్' అంటూ అభినందించారు. ప్రజల ఆదరాభిమానాలు, ఆప్యాయత, తమలో వారుంచిన నమ్మకం చూసిన ప్రతి సైనికునికి, యిలాంటి దేశంకోసం, యిలాంటి ప్రజల రక్షణకోసం ఏం త్యాగం చేసినా చాలదని పించింది.

మేజర్ శ్రీధర్ తనకు నిర్ణయించిన కంపార్టు మెంటులో సామాను పెట్టించి, బయట నిలబడి విజయకు ధైర్యం చెపుతూ పిల్లలిద్దరినీ ఎత్తుకు ముద్దులాడాడు. తడిగా ఉన్న విజయ కళ్ళలోకి ఒకసారి చూసి మృదువుగా, ఓదార్పుగా విజయ భుజంమీద తట్టాడు. ట్రైను కదలడానికి యింకా కొన్ని నిమిషాలు వ్యవధి వుంది-

ఆ నాటి ఉదయం అంతా విజయకి వూపిరి సలపని పని. శ్రీధర్‌కి యిష్టమైన వంటలు చేసింది. కొన్ని పలహారాలు పాక్ చేసింది. వెళ్ళేముందు

శ్రీధర్ నుదుట తిలకం దిద్ది, హారతి యిస్తుంటే శ్రీధర్ నవ్వి వేళాకోళం చేశాడు, "ఓహోహో!...ఆనాటి మాంచాల, బాలచంద్రుడుగా గుర్తు వస్తున్నారు. వీర నారీమణీ, నేనేం మహారాజును అనుకుంటున్నావా? హారతు లిస్తున్నావు. అయినా యింకా ఈ అణుయుగంలోకూడా యీ పిచ్చి ఏమిటి విజయా?"

"ఏ యుగమయినా మనసాంప్రదాయాలని పాటించాలి.... ఈ రోజు నేనేం చేసినా మీరు భరించి వూరుకోవాలి. అలా వేళాకోళం చేయకండి" విజయ కంఠం వణికింది.

ఆమె కళ్ళలో భక్తి, తన యడల ప్రేమానురాగాలు తలపుకి రాగానే రెండు చేతులు చాచి గాఢంగా హత్తుకుని "విజ్జీ యీ నీ ప్రేమానురాగాలే నాకు శ్రీరామరక్ష నీ కోసమయినా తప్పక తిరిగి వస్తాను. చివరి క్షణం వరకు దేముడితో పోరాడి, ఎలాగయినా నీ చేతుల్లో వాల్తాను" ఉద్రేకంగా అన్నాడు శ్రీధర్.

"వెళ్ళిరండి.... విజయులై తిరిగిరండి....అందుకోసమే అనుక్షణం మీ రొచ్చేవరకు భగవంతుడిని ప్రార్థిస్తూ వుంటాను" విజయ కళ్ళు నీటి పొరల వెనుక తళతళ మెరిశాయి.

రైలు కూసింది. గార్డు జండా వూపాడు. అందరూ గబగబా యెవరివారి దగ్గిర వారు సెలవుతీసుకుని భారంగా కదిలారు. మళ్ళీ ప్రజలు పువ్వులు వెదజల్లారు, "భారత్ కే బహదూర్ జవాన్ జిందాబాద్" "ఇండియన్ ఆర్మీ జిందాబాద్" 'జైహింద్' కొన్ని వందల గొంతుకల నినాదాలతో, పూలవర్షం కురుస్తూండగా, కొన్ని వందల చేతులు ఉత్సాహంగా చేతులు వూపుతుండగా రైలుకదిలింది. శ్రీధర్ పిల్లలకి టా టా చెప్పి, విజయ చేయి మృదువుగా నొక్కి రైలు ఎక్కాడు. అలా చేయి వూపుతూ, రైలు కనుమరుగయేవరకు నిశ్చేష్టిత అయి ఉండిపోయింది విజయ.

"చల్ బహన్, ఔర్ క్యాహై దేఖ్‌నేకో. అవ్ ఘర్ చలే" మిసెస్

బెనర్జీ, యింకో మేజర్ భార్య కళ్ళు వత్తుకుంటూ విజయ భుజంమీద చెయ్యివేసింది విజయ ఉలిక్కిపడి వెనక్కి చూసి నిట్టూర్చి. పిల్లల్ని తీసుకుని యింటికి బయలుదేరింది.

*   *   *

"టెలిగ్రాం!"

వీధి వరండాలో వాలుకుర్చీలో పడుకుని, దూరంగా చూస్తూ యేదో ఆలోచిస్తున్న విజయ ఉలిక్కిపడింది. తడబడుతూలేచి, వణుకుతున్న చేతుల్తో సంతకంచేసి ఆత్రుతగా విప్పింది.

"నాన్నా!, అమ్మా!" సంతోషంతో ఒక్క వెర్రికేక పెట్టి లోపలికి పరుగెత్తింది.

"ఏమిటమ్మా, ఏమయింది?" కూతురి గాభరా చూసి ఆత్రుతగా అడిగాడు రావుగారు.

"ఆయన.... ఆయన"

"ఏమైంది?"

"అది కాదు నాన్నా, ఆయన వస్తున్నారు రేపు.... యిదిగో టెలిగ్రాం!" అందించింది ఉత్సాహంగా.

"—ఎరైవింగ్ టుమారో మెయిల్ - శ్రీధర్" కళ్ళజోడు తీసి తుడుచుకున్నారు రావుగారు. ఆనందంతో ఆయన మొగం తబ్బిబ్బైంది.

"ఏమేవ్, ... అల్లుడు క్షేమంగా ఉన్నాడే! రేపు వస్తున్నట్టు టెలిగ్రాం వచ్చింది."

అప్పుడేవచ్చి సంగతి తెలియక కూతురువంక అయోమయంగా చూస్తున్న పార్వతమ్మగారు యీ మాట విని సంతోషం పట్టలేక పోయి—

"నిజమే! నిజంగానా! అమ్మయ్య ప్రాణం కుదుటపడింది యిన్నా

ళ్ళకి. ఆ కబురు విన్నదగ్గిర్నించి దాని బాధ చూడలేకపోతున్నాను. కంటికి నిద్రలేదు. తిండిలేదు. బెంగతో చిక్కి శల్యమైంది తల్లి" చెంగుతో కళ్ళ వత్తుకుంటూ అంది.

"నీ వదృష్టవంతురాలివమ్మా విజయా, నీ ప్రార్థన భగవంతుడు, విన్నాడు. వెళ్ళు తల్లీ, వెళ్ళు. ఇంక అతనికి గదీ అదీ సర్దించు, నెలరోజుల నించి యేడ్చినదానివి ఏడ్చినట్టే ఉన్నావు" కూతురివంక ఆప్యాయంగా చూస్తూ అన్నాడు రావుగారు.

విజయ మనసులో అంతు తెలియని ఆనందం, ఏవేవో ఆలోచనలు తెచ్చిన సిగ్గు, ఏం చేయాలో తోచని సంభ్రమం పురి విప్పుకున్నాయి.

మేజర్ శ్రీధర్ ఫ్రంట్‌కి వెళ్ళిన పదిహేను రోజులలో మూడు ఉత్తరాలు రాశాడు. అన్నింటిలోనూ ఒకే మాదిరి వాక్యాలు. 'నేను క్షేమంగా ఉన్నాను. నా గురించే బెంగావద్దు.' అతని గురించి ఇంకేమీ-ఎక్కడున్నది, ఏం చేసింది-వివరాలు వ్రాసేవాడు కాదు. భర్త క్షేమంగా ఉన్నందుకు విజయ వెయ్యి దేవుళ్ళకు మొక్కుకుంది, ఉత్తరం కాస్త ఆలస్యం అయితే మనసు పరి పరి విధాలపోయేది. తోటి ఆఫీసర్ల భార్యలు రాసే వార్తలు, పేపర్లలో, రేడియోలో వార్తలు వద్దనుకుంటూనే తెలుసుకునేది.

మేజర్ సహానీ శరీరం షెల్లింగులో తుత్తునియలయి పోయింది. కెప్టెన్ చౌదరి స్ట్రాఫింగులో బంకర్లోనే ప్రాణాలు విడిచాడు. లెఫ్టినెంట్ కర్నల్ సభర్వాల్ శరీరంనిండా బుల్లెట్ల వర్షం కురిసింది. లెఫ్టినెంట్ అర్జున్‌సింగ్ మైన్‌మీద అడుగుపెట్టగానే కాలు ఎగిరిపోయింది.

యివన్నీ ఘాతుకాలు. ప్రతిరోజు యిలాంటి వార్తలన్నీ వింటున్న మనసు భయాందోళనలతో కంపించేది. ప్రతి రోజు, ప్రతిక్షణం ఎలాంటి వార్త వినవలసి వస్తుందోనన్న భయంతో గడిపేది విజయ. ఆఖరికి విజయ భయపడినట్టే జరిగింది-ఒకరోజు ఆర్మీ హెడ్‌క్వార్టర్సునుంచి ఉత్తరం-

"రిగ్రేట్ టు ఇన్ఫాం యు; మేజర్ శ్రీదర్ మిస్సింగ్..." అన్న వార్త మోసుకొచ్చింది.

అది చదివిన విజయ కొన్ని నిమిషాలు చైతన్యమే కోల్పోయింది. ఏమయిందో? ఎక్కడున్నారో? ఎక్కడ ఏ గుండు దెబ్బతిని, ఎవరికంటా పడనిచోట పడిపోయారేయో. గాయాలు, ఆకలి, దాహం అన్నీ భరిస్తూ ఎన్నాళ్ళుంటారో, ఎవరన్నా చూసి చేరదీస్తారో, లేక పాకీస్థానీల చేతుల్లో పట్టుబడ్డారో, వాళ్ళు ఆయన్ని ఎలా చూస్తారో, వాళ్ళ ప్రయోజనాల కోసం వినియోగించుకోవాలని చూస్తారు. రక్షణ రహస్యాలు చెప్పమంటారు, లేక పోతే దేశద్రోహకరమైన ప్రకటనలు చేయమంటారు. చేసిందాకా చిత్ర హింస పెడతారు. అవన్నీ వూహిస్తూ విజయ రంపపుకోత అనుభవించేది. ఎవరెన్ని విధాల నచ్చచెప్పి చూసినా, ఆమె మనసు చెడువంకే మొగ్గేది. ఆమె బాధ చూడలేక రావుగారు స్వయంగా ఆర్మీ హెడ్క్వార్టర్సుకి వెళ్ళి పై అధికారులని కలుసుకుని మాట్లాడినా ప్రయోజనం లేకపోయింది. "అతను చనిపోయిన వారి లిస్టులో లేడని, ఒకవేళ ఎవరికి కంటబడనిచోట పడిపోతే పడివుండవచ్చని, లేకపోతే యుద్ధ ఖైదీగా పట్టు బడి వుండవచ్చని, యుద్ధమాగిందికనకరెడ్క్రాస్ సంస్థ ఖైదీలలిస్టు అడిగిం దని, ఖైదీలని విడిచిపెడితేగాని తామేది నిర్ణయించి చెప్పలేమని' అధికారులు చెప్పిన మాటలు విజయకి అప్పగించారు రావుగారు.

దేముని మీద భారంవేసి ఆ రోజుకోసం చూడడం మినహా ఎవరు ఏం చేయగలరు? ఆశ, నిరాశల మధ్య నలిగిపోతూ భారంగా రోజులు గడుపుతున్న విజయ, అలాంటి సమయంలో శ్రీదర్ నించి వచ్చిన టెలి గ్రాం చూశాక విజయ ఆనందానికి హద్దులేకపోయింది. ఎన్నాళ్ళకో విజయ మొగం మీద మళ్ళీ నవ్వు తొంగిచూపింది.

ఆ సంతోషపు ఉప్పెన తగ్గగానే విజయలో క్రొత్త అనుమానం తొంగి చూసింది. యింత తొందరగా ఎలా రాగలుగుతున్నారు? యుద్ధ మాగినా అన్ని స్థావరాలలోనూ సైన్యాలు వున్నారు. యీయన ముందుగా ఎలా రాగలుగుతున్నారు? ఆ అనుమానం రాగానే విజయ భయంతో కం

పించింది. ఆయనకి ఏదైనా జరిగిందా? ఏ అంగ వైకల్యమైనా జరిగి బాధ్యత నిర్వహించలేకుండా అయ్యారా? అంచేతపంపించేస్తున్నారా? విజయ వ్యర్థ అనుమానాలకి, కుశంకలకి తల్లి దండ్రులు కేకలేశారు. అనవసరమైన అనుమానాలతో అశుభం మాట్లాడవద్దని వారించి, ఏం జరిగివుండదు, క్షేమంగా వుంటారని ఎంత ధైర్యం చెపుతున్నా, ఆ అనుమానం విజయ మనసుని పట్టి పీడించ సాగింది. తనకు తానే నచ్చచెప్పుకుంటూ, రాత్రంతా కలతపడ్డ మనసుతో. ఒక ప్రక్క సంతోషం, యింకో ప్రక్క విచారం వేది స్తూంటే, ఆలోచనల్తో నిద్రపట్టక ఎప్పుడో తెల్లవారుజామున కన్ను మూసింది.

మర్నాడు ఆత్రుతగా శ్రీదర్‌కోసం నిరీక్షిస్తూ, పోర్టికోలోకూర్చున్న విజయకి ఎంతకీ కాలమే గడవనట్లనిపించింది. స్టేషనికి వెడతానంటే ఇంటి దగ్గిరుండి, రాగానే దిష్టితీసి, హారతి యీయాలని వుండిపొమ్మన్న తల్లి చాదస్తానికి విసుక్కుంటూ, ఉత్సుకతతో ఎదురు చూడసాగింది. శ్రీధర్‌కి యిష్టమైన వంటలు స్వయంగాచేసి! అన్ని సదుపాయాలు అమర్చి పిల్లల్ని ముస్తాబు చేసి, తను అంతంగా అలకరించుకుని, ఆరాటం. ఆందోళన నిండిన మనసుతో ఎదురుచూడసాగింది.

కారు హారన్ విని గాభరాగా లేచి నుంచుంది. పోర్టుకోలో కారు ఆగగానే తండ్రి ముందు దిగి, వెనక తలుపుతీసి పట్టుకున్నారు. శ్రీదర్ కంటె ముందుగా కారులోంచి దర్శన మిచ్చిన స్ట్రెచర్ని చూసి విజయ మనసు భయంతో కంపించింద. స్ట్రెచ్చర్ సహాయంతో, తండ్రి అందించిన చేయి అందుకుని కారు దిగిన శ్రీదర్‌ని చూసి కెవ్వుమని కేకవేసి కూలి పోయింది విజయ.

శ్రీదర్‌కి ఒక కన్ను లేదు. ఆ స్థానాన్ని పెద్ద లొత్త ఏర్పడింది. నుదుటి నించి చెంపదాకా పెద్ద మచ్చ. యింకా పూర్తిగా మానని ఎర్రమచ్చ మొగాన్ని వికృతం చేసింది. కుడిచేయి మోచేతివరకు, కుడికాలు తొడవరకు తెగింది. పెరిగిన గెడ్డంతో, నీరసించిన మొహంతో భయంకరంగా ఉన్నాడు.

కళ్ళు తెరచిన విజయ, తన తల శ్రీధర్ ఒడిలో వుండడం చూసి, భయంతో దిగ్గునలేచి కూర్చుంది. నీరసంగా వున్న శ్రీధర్ కళ్ళలో చిన్న నవ్వు మెరిసింది. "భయపడుతున్నావా విజీ! మొహం చాల మారిపోయింది కదూ" బాధగా అన్నాడు. విజయ ముఖం చేతుల్లో కప్పుకుని నిశ్శబ్దంగా రోదించసాగింది.

"ఏడవకు విజయా, ఇటు చూడు" నెమ్మదిగా యెడంచేత్తో ఆమె మొహాన్న చేతులు తీయబోయాడు. అతని స్పర్శ తగలగనే ఉలిక్కిపడి, మొహంమీంచి చేతులుతీసి, శ్రీధర్ చేతుల్నించి తప్పించుకోడానికి ప్రయత్నించింది, ఆమె కళ్ళలో ఆందోళన. ఆవేదనకంటే జుగుప్స స్పష్టంగా కనిపించింది అతనికి. అతని మొహం, నల్లబడింది. దెబ్బతిన్నవాడిలా చూశాడు.

"నేను చాల అసహ్యంగాఉన్నానుకదూ!" బాధగా అన్నాడు చెయ్యి వెనక్కి తీసుకుంటూ.

అప్పటికే విజయ నోరు పెగలలేదు. ఏమో చెప్పాలన్నట్టు పెదాలు వణికాయి. చూపులు అతన్నించి తప్పుకున్నాయి. తల్లి ప్రక్కనే నుంచుని భయంగా చూస్తున్న కొడుకుని చూసి ఆప్యాయంగా చేతులు చాచాడు. "రా, బాబూ!" అంటూ చేయి పట్టుకోగానే గింజుకుని చేయి లాక్కుంటూ "ఛీ, నన్ను ముట్టుకోవద్దు. అమ్మా బూచి" అంటూ తల్లి వెనుక దాక్కున్నాడు. విజయ చప్పున బాబుని యెత్తుకుని గుండెల కదుముకుంటూ "తప్పమ్మా, నాన్న" అంటూనే ఏడవసాగింది. శ్రీధర్ గుండె వెయ్యిరంపాలతో కోసినట్లయింది. దుఃఖం, విషాదం మూర్తీభవించినట్టున్న ఆమె రూపం, ఆ మౌనం శ్రీధర్‌కి ఎన్నో అర్థాలు చెప్పింది.

"నేను ప్రాణాలకి లెక్కచెయ్యకుండా పోరాడాను. కాని భగవంతుడిలా చేశాడు. యిలా మీ కందరికీ సహించలేని వికృతరూపంతో నీకు బరువుగా తయారవుతానని కలలోకూడా అనుకోలేదు."

"ఛా, ఏమిటా మాటలు. నాకు బరువు గావడమేమిటి?" ఇంతసేప

టికి వినవచ్చిన ఆమె మాటలు చాలా పేలవంగా, అసంతృప్తిగా వినబడ్డాయి శ్రీదర్‌కి.

"నా కర్మమవుతూంది విజయా. ఇలాంటి బ్రతుకు బ్రతికిరావడం కంటే చావు నయం."

"ఎందుకలా మాట్లాడుతారు?" అతని నోరు మూసింది విజయ కోపంగా చూస్తూ.

"నన్ను చెప్పనియ్యి. ఈ రూపంలో, ఈ పరిస్థితుల్లో నాకు కావల్సింది జాలి, సానుభూతీ కాదు. కాని నా క్కావలసింది అదికాదు విజయా! నా క్కావలసింది నాకు దొరకదు. ఇదివరకటి ప్రేమాభిమానాలు ఇప్పుడింక తల్చుకుని మురవాల్సిందే. విజయా, నే నేమాసించానో నీకు తెలియదు. నా వూహలు తారుమారయ్యాయి."

"మీ రపార్థం చేసుకుంటున్నారు. నే ననేది మీరు అర్థం చేసుకోకుండా అపోహపడుతున్నారు. ఒక్కసారిగా, హఠాత్తుగా మీలో మార్పు చూసిన యెవరి గుండె అయినా ముక్కలవుతుంది. అవన్నీ కూడదీసుకుని మళ్ళీ మామూలు మనిషి కావడానికి యెంతకాలం పడుతుందో వూహించండి. నేను మాటల్లో నా ప్రేమాభిమానాలు వ్యక్తం చేయలేక పోయానంటే నా అశక్తత నర్థం చేసుకోండి."

"ఏమిటి నీ అశక్తత? భర్త విధినిర్వహణలో, అవిటివాడు, కురూపి అయి తిరిగివస్తే.... ఇదా ఆదరించే విధానం? ... కాస్త తియ్యగా మాట్లాడడానికయినా అశక్తతా? విజయా, యుద్ధానికి వెళ్ళేముందు నాయెడ నీ ప్రేమాభిమానాలు యెలాంటివో నాకు తెలుసు. ఈరోజు నా కునీ ప్రేమాభిమానాలు యిదివరకటికన్నా యెక్కువ అవసరం-విజయా, నీకు తెలీదు. నే నెలా మృత్యుముఖంనుంచి తప్పించుకువచ్చానో, ఎవరికోసం వచ్చానో నీకు తెలియదు. నేను నీనించ ఏ మాశించివచ్చానో నీకు తెలియదు. అబ్బ, విజయా, నీవిలా మారిపోతావని వూహించగలిగితే ... "ఆవేశంగా అన్నాడు శ్రీదర్.

విజయ చెంపల్ని కన్నీళ్ళు దారలుకట్టాయి. ఆమె ఏదో చెప్పబోయే లోపలే అతను జాలిగా మొదలుపెట్టాడు.

"ఆరాత్రి మా బెటాలియన్ ఒక హిల్ ఫీచర్ పట్టుకోడానికి సన్నద్ధమయింది. నేను ఒక ఫ్లాంక్‌ని కమాండ్ చేస్తున్నాను. కొండ దిగువ మేం చేరేసరికి, పైనించి గుండ్ల వర్షం కురిసింది. మేమంతా రాళ్ళు, గుట్టలు చాటున పొజిషన్ తీసుకున్నాం. కొద్దిసేపటికి ఫైరింగు తగ్గింది. మేమంతా మెల్లిగా పైకి పాకడం మొదలుపెట్టాం. యీ చేతులు, కాళ్లు, ఆ రాళ్ళు, ముళ్ళమొక్కలు మీదపాకి రక్తం చిందాయి. అలా రెండు మూడు వందల అడుగుల దూరం కొండపైకి యెగబాకడం యెంత అలసటో వూహించాలి. ఇంతలో ఎటాక్‌కి ఆర్డర్సు వచ్చాయి. మేమంతా ఒక్కుమ్మడిగా శత్రుస్థావరాలమీదికి విరుచుకుపడ్డాం. ఇంకో ముప్పై గజాలదూరంలో వున్నామనగా యెదురుగా ట్రెంచి లోంచి ఎవరో గ్రెనేడ్ విసిరాడు. నేను నేల కొరిగాను. ఆ హడావిడిలో యీ కాలు ఒక మైన్‌మీదపడి ఎగిరిపోయింది. అదృష్టవశాత్తు గ్రెనేడ్ క్రిందికి దొర్లి కొంతదూరం పోయాక ప్రేలింది. ఆ పెంకులు కంటికి తగిలి భగ్గుమంది. భరించలేని బాధలో తెలివి తప్పిపోయింది. ఆ తర్వాత నాకేమయిందో!....ఆ ఎటాక్‌లో విజయం ఎవరిదీ కాదు. వాళ్లు ఖాళీచేసి వెనక్కి తగ్గారుగాని, మావేపుకూడా ప్రాణ నష్టం ఎక్కువైంది. ఒకవేళ వాళ్ళు ఎటాక్‌చేస్తే మేంతట్టుకోడం కష్టం. అందుకని కని వెనక్కి తగ్గాల్సి వచ్చిందట. ఆ చీకట్లో ఎవరెక్కడ ఉన్నారో, ఎవరు బ్రతికారో,చచ్చారోతెలీనిసంరంభంలోనన్నక్కడేవదిలారు. తెల్లవారాక శత్రువుల పెట్రోలు పార్టి ఒకటి నన్నుపట్టుకున్నారుట, అంచేత నన్ను మిస్సింగ్ లిస్టులో చేర్చారుట. తెలివి వచ్చాక, చెయ్యి. కాలు, కన్నులేని నాకు మొగంఅంతాగాయాలతో మచ్చలతో వికృతమైన నాకు.... మొట్ట మొదటగా గుర్తు వచ్చింది నువ్వు!....విజయ ... నా విజయ ఇప్పుడు నన్నుచూస్తే ఎంత బాధపడుతుంది అనుకున్నాను. నిన్ను, నా ఎడ నీ ప్రేమాభిమానాలు తల్చుకుంటూ, మళ్ళీ యీ విధంగా నైనా నీ కంటబడితే నువ్వు వెలిబుచ్చే ఆనందం, ప్రేమ తల్చుకుంటూ నా బాధని మరిచేవాడిని.... ఆ సమయంలో నీ ప్రేమ ఒక్కటే ఓదార్పు! మొత్తానికి శరీరం ముక్కలు ముక్కలై, సగం రక్తం కోల్పోయి నేను చావునించి బయటబడ్డాను. చావు ముఖం

నించి ఎంత సూక్ష్మంగా తప్పించుకోగలిగానో అర్థం అవుతుందా? ఎలా బ్రతికానో నాకే తెలియదు. శారీరక బాధకంటే పాకిస్తాన్ చేతుల్లో బందీనవడం నన్ను ఎక్కువ కృంగదీసింది. ఆ నరకం నించి ఎప్పుడు విముక్తుడనై నీ చెంత వ్రాలుతానా అని రోజులు లెక్కపెట్టుకునేవాడిని ... విజయా, నే నెన్ని ఆశలతో. ప్రాణాలతో బయటపడి నీ దగ్గరకువచ్చానో నీ వూహించలేవు నువ్వుండగా నాకు కాలు, చేయి లేకపోతేనేం అనుకున్నాను. 'యీ విధంగానైనా బ్రతికి బయటపడ్డారు, నా అదృష్టంవల్ల, అంతే చాలు'నని అంటావని, మానసికంగా, శారీరకంగా కృంగిపోతున్న నన్ను నీ ప్రేమాభిమానాలతో సేవ తీరుస్తావని ఆశించాను. కాని నన్ను చూడగానే నీ మొగంలో కనపడ్డ జుగుప్స, నీ మోహం, నీ మాటలు....విజ్జీ ....యిప్పుడనిపిస్తూంది....ఎందుకు బ్రతికానని! .... యీ ప్రాణాలమీద యింత ఏవగింపు నా కెన్నడూ కలుగలేదు....విజయా నే నాశించిన ఆదరణ, ఆప్యాయతలు మొదటిరోజునే .నీ దగ్గర కనపడనపుడు, జీవచ్ఛవంలా గడుపుతూ, బ్రతుకంతా నీకు భారంగా ఉండటం నా కిష్టంలేదు.... అలాంటి నికృష్టపు బ్రతుకు నా కవసరమూలేదు....కానీలే....యిప్పటికి మించిపోయిందీ లేదు!....ప్రాణాలతో ఆటలాడడం నేర్పిన నాకు కావాలనుకున్నప్పుడు యివి తీసుకోడం పెద్ద పనికాదు!....కాని ఒక్కటే నన్ను బాధిస్తోంది. యీ మృత్యువు యుద్ధరంగంలో వచ్చివుంటే కనీసం దేశం కోసం చనిపోయానన్న తృప్తైనా మిగిలేది ...యింత అవమానాన్ని ఎదుర్కొనడమైనా తప్పేది!... విజయా! నీవు పిల్లలు సుఖంగా ఉండాలని కోరుతూన్నాను"....

విజయ ఏదో చెప్పాలని నోరు తెరిచే లోపలే, ఆమె చెవుల్లో పిస్టల్ పేలిన చప్పుడు వినిపించింది. ఎదురుగా రక్తం ముద్ద!

కెవ్వున కేకవేసింది విజయ.

"అమ్మా!"... బేబి గట్టిగా ఏడుస్తూంది. ఉలిక్కిపడి లేచి కూర్చుని, చుట్టూ అయోమయంగా, భయంగా చూసింది విజయ,

"విజయా.... విజయా! ఏమిటంతలా నిద్రపోతున్నావు? బేబి ఇందాకటినించి ఏడుస్తూంది....లే" తల్లి ప్రక్కగదినించి వచ్చింది.

"ఏమిటో పీడకల! ...." తల్లినించి కన్నీళ్ళు దాచుకోవాలని చూసింది.

ఆ తర్వాత విజయకి చాలసేపు నిద్రపట్టలేదు నిజంగా ఆయన అలా అయి వస్తారా? హే భగవాన్, నిజంగా ఆయన అలా అవిటివారుగా అయి పోయారా? తెల్లవారుజామున వచ్చే కలలు నిజమవుతాయంటారు? .. విజయ మనసు భయాందోళనలతో కంపించింది.

ఒకవేళ నిజంగా ఆయన కలలో మాదిరివస్తే తను అలాగే ప్రవర్తిస్తుందా? విజయ కలలో తన ప్రవర్తనని అసహ్యించుకుంది. ఛా, తనెన్నన్నటికి అంత అమానుషంగా ప్రవర్తించదు. ఏమైనా ఆయన తనభర్త! ఆయన తన విధి నిర్వర్తించారు. తను తన విధి నిర్వర్తించాలి, నిర్వర్తిస్తుంది. ఆయనకి తన ప్రేమాభిమానాల గురించి ఎలాంటి సందేహానికి తావీయదు. ఆయనకి కాళ్ళు చేతులు లేకపోతే తనకున్నాయి. ఆయనకి కళ్ళు లేకపోతే తన కళ్ళతో ఆయనకి వెలుగునిస్తుంది. తన కంఠంలో ప్రాణముండగా అంత బలహీనతకి దిగజారి అంత నీచంగా, అమానుషంగా ఎన్నటికీ ప్రవర్తించదు.

విజయ దృఢంగా నిశ్చయించుకుంది. మర్నాడు ఏమయినా యెదుర్కోడానికి ఆమె సిద్ధమయింది. ఏది యెలావున్నా ఆయనకి సంతోషంగా స్వాగతమిస్తుంది.

ఏవేవో ఆలోచనలతో, ఆనందం, విచారంకాని నిర్లిప్తతతో, మగతతో ఆమె మైమరచిన వేళ....

తెల్లవారింది.

అంకితం: పాకిస్థాన్‌తో పోరాటంలో క్షతగాత్రులకి.

(ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక నుండి గ్రహింపబడినది)